

Kalastaja ja hänen vaimonsa

Oli muinoin kalastaja vaimoinensa, he pytyssä asuivat meren rannalla, ja kalastaja kävi joka päivä ongella; ja hän onkimistansa onkieli.

Näimpä hän kerta onkimassa istui, yhä tuijotellen kirkkahasen vetehen; ja hän istumistansa siinä istuskeli.

Silloin koukku pohjahan temmaistiin, kau'as alas syvyyteen, ja kun hän sen sieltä sai ylös vedetyksi, näkyi koukkuun tarttuneena iso kammeli. Tuo nyt lausueli: "kuuleppas, kalastaja, minä sinua rukoilen, suo minun elää, minä en oikea kammeli olekkaan, vaan olempa kalaksi noiduttu prinssi. Mitä sinä siitä hyödyt, jos minun tapat? Ei minussa kuitenkaan maukasta lihaa; laske minut taas veteen ja päästä uimaan pois." - "Vai niin," sanoi ukko, "suotta sinä siinä pitkiä puheita latelet, sillä sellaisesta kammeliasta, joka puhua osaa, en minä kumminkaan huolisi, vaan lähteköhön se uimaan vaikka minne," sekä viskasi kalan takaisin tuonne kirkkahasen veteen. Ja kammeli kohta pohjaan pulahti, jättäen jälkeensä pitkän veri-juonen. Sitten kalastaja sieltä liikkeelle suorihe ja palasi vaimonsa luoksi pyttyhyn.

"No ukkoseni," vaimo kysäsi, "oletko tänään saanut mitään?" - "Empä niinkään," mies vastasi, "sainhan kyllä kammeliaan, joka sanoi olevansa kalaksi noidutun prinssin, mutta sen minä menojan menemään laskin." - "Tottahan toki itselles jotakin toivoit!" akka tokasi. "Mitä maar," sanoi ukko, "enhän minä toivottavaa tiedä mitään." - "Voi sinuas," vaimo valitti, "kurjalta kuitenkin vetää ainainen pytyssä-asuminen, täällä häijyltä haisee ja omi ilkeä oltava; olisit edes pikku tupasen meille pyytänyt! Riennä heti rantaan, huuda kammeliasta ja sano sille: 'me halusta pienen tuvan tahtoisimme;' semmoisen tuo varmaankin on meille antava." - "Oi voi," pani mies vastaukseksi, "ehkähän sentään lienee parasta olla menemätä?" - "Älä siinä turhias mötise," tuiskasi akka, "olethan sinä sen saanut onkeesi ja taas päästänyt tiehensä uimaan, varmaankin se pyyntöhös suostuisi. Kierrä vain vilppaasti koipias!" Ukkoa ei oikein haluttanut, mutta eipä hän uskaltanutkaan akkaansa vastustella, vaan läksi, kuin läksikin, rantaan päin tassuttelemaan.

Hänen päästyänsä perille meri ylt'yleensä oli keltaisen viheriänä eikä se enään kirkkahana kiiltänyt kuten

äsksen, ja ukko nyt sanoa tokasi:

"Timppi, timppi timpissä,
kampelainen meressä!
akkaseni Rikissa
pitää oman tahtonsa."

Silloin kammeli tuli uiden ja sanoi: "noh mitähän tuo sitten tahtoo?" - "Ah voi," vastasi mies, "sainhan minä sinut toki koukkuhuni, ja nytpä muijani väittää, että minun olisi pitänyt jotakin itselleni toivoman. Häntä ei enään maita pytyssä asuminen, hän halusta tupasen tahtois." - "Pötki sinä kotihis," sanoi kammeli, "jo semmoinen on hänellä."

Silloin kalastaja meni kotia eikä hänen vaimonsa enään venynytään pytyssä, vaan oli siinä pieni tupanen, ja vaimo penkillä istui oven edustalla. Akka ukkoa kohta kädestä kaappasi sanoen: "tuleppas toki katsomaan, onhan meillä nyt paljonkin parempi oltava." Sitten he sisälle menivät, ja oli maar huoneuksessa pikku porstua ja kaunis pieni tupa kamarineen, siinä kumpaakin varten sievä vuode, sekä kyökki ruoka-komeroineen, niissä seinät kaunihisti täynnänsä parahimpia talon-kaluja, tina- ja messinki-astioita sekä mitä muuta talossa tarvitaan. Huoneen takana oli pieni piha, siinä kanat ja ankat, sekä sievä yrtti-tarhanen, jossa kasvoi ruoka-kasveja ja hedelmiä. "Katsoppas vain," sanoi vaimo, "eiköhän tämä kaikki ole oikein soman somaa?" - "Niimpä niinkin," ukko vastasi, "tämöiseksi tämä myös jääköhön: kyllä nyt meidän kelpaa tässä elää vallan tyytyväisinä." - "Sopineehan tuota ajatella," jupisi akka. Ja sitten vähän syötyänsä laskivat levolle.

Kului tuosta kahdeksan ehkäpä neljätöistakin päivää. Silloin sanoi vaimo: "kuuleppas ukkoseni, täällä kuitenkin asumme aivan ahtahalla, pihakin on pieni ja yrtti-tarha liian vähänen; olisihan kammeliaan sopinut meille hankkia isompaakin taloa. Minä tahdon asua uljaassa kivi-linnassa, mene sinä kammeliasta hakemaan, se kyllä meille linnan lahjoittaa." - "Voi vaimoseni," lausui ukko, "ompa talomme hyvä kylliksi; emmehän me mitään linnaa kaipaa," - "Vaiti sinä," vastasi akka, "lähde vain liikkeelle, totta maar kammeli tuon meille toimittaa," - "Empä niinkään, akkaseni," väitti äijä, "äskesinhän se meille talon antoi

enkä siis nyt tahdo taas mennä pyytämään, sillä siitä kammeliass ehkä suuttuisi." - "Mitä vielä," sanoi vaimo, "eihän antaminen sille paljoa maksa ja aivan halusta se on mieltäs noudattava; joudu sinä vain menemään." Tuosta ukko alakuloiseksi eikä tahtonut mennä; hän itseksensä mutisi: "väärinhän tuo," mutta menipä kuitenkin.

Kun ukko rantahan saapui, oli vesi punertavaa, tumman-sinistä, harmaata ja sakeaa eikä enään, kuten viime kerralla, keltaisen viheriänä, mutta meri kuitenkin tyynenä makasi. Hän silloin suustansa laski:

"Timppi, timppi timpissä,
kampelainen meressä!
akkaseni Rikissa
pitää oman tahtonsa."

"No mitähän tuo sitten tahtoo," kysyi kammeliass. "Voi," virkkoi mies vallan surkean-näköisenä, "hän tahtoo asua isossa kivi-linnassa." - "Mene sinä kotia, akkas jo seisoo linnan oven edessä," sanoi kammeliass. Silloin ukko tiehensä läksi, kotiin palataksensa, mutta olipa, hänen sinne päästyänsä, siellä iso kivinen palatsi, ja hänen vaimonsa seiso portahilla sisälle menemäisillään sekä tarttui hänen käteensä, sanoen: "tule tänne, ukkoseni." Yhdessä sitten sisälle menivät, ja linnassa oli marmoriset laattiat, oikeimpa kihisi palvelioita, jotka avasivat heille nuot isot ovet, seinissä oli kiiltävän kauniit tapetit, ja pöydät sekä tuolit olivat kaikki pelkästä kullasta tehtyjä, katosta riippui kristalliset kynttilä-kruunut, ja kaikki laattiat olivat matoilla peitettyjä; pöydät parasta ruokaa ja parhimpia viinejä täpö täynnänsä. Linnan takana oli iso piha, tallit ja navetat sekä vaunuja mitä komeimpia, ja olipa siellä iso, ihana puutarha, jossa kauniimpia kukkia ja harvinaisimpia hedelmä-puita kasvoi, sekä runsaan puolen peninkulman pitkä huvi-puisto, jossa viljavalt vilisi hirviä, metsä-kauriita, jäniksiä ja jos joitakin otuksia. "Noh," sanoi akka, "eiköhän tämä nyt kaunistaa." - "Ompa oivallista," ukko vastasi, "ja tämmöiseksi myös jääköön; tässä kauniissa linnassa nyt tahdomme asua sekä pysyä tyytyväisinä." - "Käyphän tuota ajattelemisen," virkkoi vaimo, "mutta ensiksi makuulle, sillä uni hyvät neuvot tuopi." Ja he laskivat vuoteelle maata.

Seuraavana aamuna päivän valjetessa akka ensimmäiseksi heräsi ja näki vuoteeltansa, miten ihana oli hänen edessänsä maisema. Ukko vielä nukkui ja akka häntä kyynäspäällä kylkeen kolhasi sanoen;

"nouse pois, äijäseni, ja kurkista akkunasta pikkasen. Sopisihan meidän olla koko tämän maan kuninkaana. Mene kammeliaan luoksi, me tahdomme kuninkaaksi." - "Voi vaimoseni," ukko virkkoi, "miksi me pyrkisimme kuninkaaksi, eipä minua semmoiseksi haluta." - "Noh," vastasi akka. "kosk'ei kuninkuus sinulle kelpaa, tahdonhan minä ruveta siihen virkaan. Kiiruhda kammeliaan luoksi, minä kuninkaaksi tahdon." - "Vaimo kultaseni," väitti mies, "mitähän sinä kuninkaaksi? tuota minä en mene pyytämään." - "Miksi et," ärjäsi akka, "riennä ihan kohta, minun täytyy kuninkaaksi päästä." Silloin ukko läksi menemään, ollen kuitenkin kovin mieli-pahoillaan siitä, että hänen vaimonsa pyrki kuninkaaksi, sekä mutisten itseksensä: "väärinhän tämä, väärinhän tämä." Hän ei tahtonut mennä, mutta menipä kuitenkin.

Ja kun hän rantahan tuli, oli meri aivan mustan-harmaana ja kuohui hirveästi. Siinä hän sitten sanomaan tokasi:

"Timppi, timppi timpissä,
kampelainen meressä!
akkaseni Rikissa
pitää oman tahtonsa."

"No mitäpä hän tahtoo?" kysyi kammeliass. "Voi, voi! hän kuninkaaksi tahtoo," ukko vastasi. "Riennä sinä kotia," sanoi kammeliass, "jo hän on kuninkaana." Silloin ukko kotihin päin palasi, ja kun hän palatsin edustalle ennätti, jopa linna oli entistä isompana, siinä korkea torni ja kauniit koristukset; oven edessä seiso vartia, ja vallampa vilisi sota-miehiä rumpuineen torvineen. Hän sitten sisälle astui ja siellä kaikki marmoria ja pelkkää kultaa, siellä samettiset peitot ja isot kultaiset tupsut. Silloin salin ovet aukenivat; salissa oli koko hovikunta, siellä istui korkealla, kullasta ja timanteista tehdyllä valta-istuimella hänen vaimonsa, päässä iso kulta-kruunu sekä kädessä pelkästä kullasta ja kalleista-kivistä valmistettu valtikka, ja ringissä seiso valtaistuimen vieressä kummallakin puolin kuusi neitsyttä, toinen toistansa aina päätä lyhyempi. Ukko silloin sanoiksi virkkoi: "vaimo kultaseni, oletko nyt kuninkaana?" - "Olen niinkin," vastasi akka, "olenhan minä nyt kuningas." Siinä äijä sitten seiso vaimonsa katsellen, ja kappaleen aikaa tuossa töllistelyänsä hän virkahti: "oi akkaseni, sinä kuninkaana vasta kaunis! älkäämme nyt enään muuta mitään toivoko." - "Äläppäs vielä, ukko

parka," vastasi vaimo, tullen kovin levottomaksi, "aika minusta jo rupee pahan-päiväisen pitkäksi käymään enkä kauemmin enään tätä kestä. Mene sinä kammeliaan luoksi, kuningas minä nyt kyllä olen, mutta keisariksi minun täytyy päästä." - "Mitäs nyt, rakkahimpani," kysyi mies, "miksi sinä keisariksi pyrit?" - "Kiiruhusti vain kammeliaan luoksi," käski akka, "minä tahdon keisariksi." - "Voi vaimo kulta," vakuutti ukko. "keisaria on mahdoton saada sinusta, sitä en arvaa kammeliaalta pyytää; onhan valtakunnassa keisari jo ennaltaan; keisariksi ei kammeliass voi sinua tehdä, eipä toden totta voikkaan." - "Vai niskoitteletko!" kiljasi vaimo, "olenhan minä kuningas ja sinä minun mieheni, korjaa kohta täältä koipes äläkä siinä vetkottele! heti sinne! koska tuo minun on voinut kuninkaaksi tehdä, piampa se kuninkaasta keisarin kyhää, minä keisariksi tahdon kuin tahdonkin; heti kohta liikkeelle!" Silloin ukko paran täytyi mennä. Siinä sitten juosta luntutessansa oli hän kovin huolissaan ja jupisi itseksensä: "ei tästä hyvää synny, eipä vainenkaan; hävyttömältähän vetää keisariksi tahtominen, kerran kammeliass toki suuttuneen noihin pyyntöihini."

Kun tuosta sitten ukko rantahan saapui, oli meri aivan musta ja sakea, korkealle loiski lainehet ja tuuli kamalasti vinkui; ja mies raukkaa kovin kauhistutti. Mutta hän kuitenkin lausui:

"Timppi, timppi timpissä,
kampelainen meressä!
akkaseni Rikissä
pitää oman tahtonsa."

"Mikä nyt taas hänen tahtonsa?" kysäsi kammeliass.
"Noh voi," vastasi ukko, "vaimoni keisariksi tahtoo." -
"Mene kotia," kammeliass virkkoi, "jo hän on keisarina."

Nyt ukko läksi astumaan, ja kun hän kotiin pääsi, olipa koko linna kiiltävästä marmorista, siinä alabasteriset kuvat ja kultaiset koristeet. Portahien edessä sota-miehiä marssieli, torvia toivotettiin ja rumpuja päristeltiin, huonehissa palvelioina liikkui paroneja, kreivejä ja herttuaita; nämät ukolle avasivat ovet, jotka olivat pelkämästä kullasta tehtyjä. Ja kun hän sisälle astaiti, istuipa hänen vaimonsa siellä valta-istuimella, joka oli yhdestä kulta-lohkareesta kyhätty ja koko kahden peninkulman korkuinen; päässä hänellä oli kolmen kyynärän korkea, rubineilla sekä muilla kalleilla kivillä koristettu, iso kultainen kruunu,

toisessa kädessä valtikka, toisessa valtio-omena, ja valta-istuimen molemmin puolin seisoit kaksi riviä henki-vartioita, toinen aina järjestään toistansa lyhyempi, alkain pisimmästä, kahden peninkulman mittaisesta jättiläisestä jopa aina pienimpään kääpiöhön, joka tuskin oli sakari-sormen pituinen. Ja hänen edessänsä seisoit iso parvi ruhtinaita ja herttuaita. Ukko sitten likemmäksi astui ja sanoi; "no vaimoseni, oletko nyt keisarina." - "Olen niinkin," tämä vastaiti, "olenhan minä keisari." Silloin ukko asettihe häntä oikein katselemaan, katsoa tuijotteli siinä kotvasen ja sanoi sitten: "hoi, vaimo kulta, mitenkä olet keisarina kaunis!" - "Hoi, ukko rahjus!" akka tuohon tiuskaiti, "mitäs siinä seisoa töllöttele? minä nyt olen keisarina, mutta tahdon paaviksi ruveta, mene kammeliaan luoksi!" - "Mitä, akka armaani!" vastaiti mies, "jopa nyt jotakin tahdot! paaviksi sinun on mahdoton päästä, ei semmoista ole koko kristikunnassa useampaa kuin yksi ainoa, paavia ei kammeliass voi sinusta tehdä." - "Lähde liikkeelle, mies," ärjäsi vaimo, "minä paaviksi tahdon, mene heti, vielä tänään täytyy minun paaviksi päästä." - "Empä niinkään," väitti mies, "sitä en ota pyytääkseni, tuommoisesta ehkä vielä paha meidät perii, sillä julmastihan se liialta vetää, eihän kammeliassa ole miestä tekemään sinusta paavia." - "Turhaa lorua tuo," akka vihoissaan kirkaiti, "joka keisariksi kykenee tekemään, se voipi myöskin paaviksi tehdä. Riennä vilppahasti! olempa minä keisari ja sinä minun mieheni, kyllä minä sinut panen liikkeelle." Nytpä ukko pahasti pelästyit ja läksi menemään, mutta kovasti oli hän nuloillansa sekä vapisi ja värisi, tuskin pystyssä pysyen. Raju myrsky ankarasti riehui, taivas pilvehen peittyit ja tulipa pimeä, kuten illalla, lehdet puista sinne tänne lentelivät, meri ikään-kuin kiehuen tavattomasti kohisit, loiskuen rantaa vasten korkealle ilmahan, ja kaukana näkyit laivoja, joista hätä-ampuna kuului, ja jotka auttamattomissa aalloilla ajelehtivat. Keski-taivaalla kuitenkin vielä oli sininen kohta, mutta etelästä uhkaiti kova rajui-ilma. Silloin ukko pahassa tuskassa ja pelko povessa astui rantahan sanoen:

"Timppi, timppi timpissä,
kampelainen meressä!
akkaseni Rikissä
pitää oman tahtonsa."

"Noh mitäpä hän tahtoo?" sanoi kammeliass. "Voi," vastaiti mies, "hän paaviksi tahtoo." - "Palaa sinä kotia,

jo hän on paavina," pani kammeliasta vastaukseksi. Nyt ukko kotihin pötki, ja kun hän sinne pääsi, siellä iso kirkko, paljaita palatseja ympärillä. Hän sitten väki-joukon läpitse kirkkohon tunkeusi; mutta siellä sisällä tuhansia kynttilöitä valoansa levitteli, entistä korkeammalla valtaistuimella siinä hänen vaimonsa istui kultaisissa vaatteissa ja päässä kolme isoa kulta-kruunua, hänen ympärillensä kaikkialla vallitsi komeinta kirkollista komeutta, molemmin puolin valta-istuinta oli kynttilöitä kaksi riviä, isoin isoimman tornin kokoinen, pienin taas pienimmän silmä-neulan suuruinen, ja kaikki keisarit sekä kuninkaat hänen jalkainsa juuressa pölyisillään ryömivät, suudellen hänen kenkiänsä. "Vaimoni," sanoi ukko, suoraan luoden silmänsä hänehen, "oletko nyt paavina?" - "Olen kuin olenkin," tämä vastasi, "paavi minä nyt olen." Silloin mies häntä oikein katselemaan asettui, ja tuntuipa ukosta, ikään-kuin olisi kirkasta aurinkoa katsellut. Siinä sitten hetken aikaa töllötelyänsä huudahti hän: "oi vaimoseni, nythän vasta ihanan ihana olet, paaviksi tultuas!" Mutta akka, kankeana kuin puu, tuossa jäykkänä istui eikä rahtuakaan liikahduttanut. Silloin ukko sanoa tokasi: "no akkaseni, pysy nyt tyytyväisenä, olethan nyt paavi, ja ihan mahdoton sinun on enään päästä paremmaksi." - "Tahdonhan tuota ajatella," vastasi vaimo. Sitten molemmat läksivät levolle, mutta akka ei tyytyväinen ollut eikä ahneudelta saanut nukutuksi, hän aina vain mielti, miksikä hänen vielä kävisi pyrkiminen. Ukko, joka päivän pitkän oli juoksennellut, vaipui kohta sikeään uneen, mutta vaimo ei hiukkaakaan nukahtanut, vaan väantelihe, kääntelihe vuoteellansa koko yön, yhä aina ajatellen, miksi merkilleksi hän vielä tahtois, mitään mieluista kumminkaan enään keksimätä. Silloin päivä valkenemista teki, ja aamu-ruskoa huomattessaan kohotti hän päätänsä, akkunasta ulos katsellaksensa, ja kun hän nyt näki auringon nousevan, pöllähti kohta hänen mieleensä: "ahah, entä jos minustakin tulisi auringon ylentäjä, kuun kullon kuljettaja." - "Ukko hoi!" hän sitten kohta huusi, kolhasten miestänsä kylkehen, "herää pian ja riennä kammeliaan luoksi! minä elävän Jumalan vertaiseksi tahdon." Ukko vielä oli unen horroksissa, mutta pelästyi niin pahan-päiväisesti, että hän vuoteelta kolahti laattialle. Hän luuli väärin kuululleensa, hieroi silmiään ja kysäsi: "mitä sanoit, vaimo kulta?" - "Voi ukkoseni," vastasi akka, "jollen auringon ylentäjäksi, kuun kuljettajaksi pääse, on minun ihan mahdotonta tätä tuskaani kau'emmin

kestää; enhän ilon hetkistäkään enään tule näkemään, ellen itse kykene noita taivan-valoja ohjaamaan." Sitten hän niin julman vihaisesti ukkoon katsahti, että äijä parkaa oikein rupesi pöyristyttämään, sekä lisäsi: "heti kohta liikkeelle! minä elävän Jumalan vertaiseksi tahdon." - "Oi rakkahimpani," mies virkahti ja lankesi polvilleen hänen eteensä, "tuota ei kammeliasta voi, vaikka hän sinusta on keisarin, jopa paavinkin tehnyt. Hartahimmasti sinua rukoilen, pysy paavina äläkä pyri mahtavammaksi!" Silloin akka niin silmittömäksi suuttui, että päässä hiukset vihasta paisuivat pörröilleen, kavahti sängystä seisolle sekä potkaisi ukkoa, kirkuen kamalasti: "tuommoista en kau'emmin kärsi, empä vaimen kärsikkään; korjaa kiiruhusti koipes, taikka --!" Nytpä ukko housut jalkahan ja sitten hullun hurjasti juoksemaan.

Mutta ulkona niin tavaton tuuli raivosi, että äijä rahjus tuskin pystyssä pysyi, huoneita kukistui, puita kumohon kaatui, vuoret tutisivat, kallion-lohkareita mereen vyöri, taivas oli piki-mustana, ukkonen ankarasti jyrisi, salamoita leimahteli ja meri niin kamalasti kuohui, että sen mustat lainehet kirkontornin- ja vuoren-korkuisina sekä valko-, vaahtopäisinä pilviä kohden kohosivat. Ukko ei saattanut edes omia sanojaan kuulla, kun sitten rantahan tultuaan hurjasti huusi:

"Timppi, timppi timpissä,
kampelainen meressä!
akkaseni Rikissä
pitää oman tahtonsa."

"Noh mitä tuo nyt vieläkin tahtoo?" kysyi kammeliasta. "Voi sentään," ukko valitti, "tahtoopa hän elävän Jumalan vertaiseksi." - "Tassuta sinä kauniisti kotia," kuului vastaukseksi, "akkas jo taas pytyssä istuu." Ja siellä he vielä tänäkin päivänä istuvat.

* * *